

Evaluering af Stærkere Læringsfællesskaber

Metodeappendiks 2024

INDHOLD

Evaluering af Stærkere Læringsfællesskaber

1	Indledning	4
1.1	Evalueringsens formål	5
1.2	Evalueringsens design	5
1.3	Evalueringsens femte fase	6

2	Kvantitative metodeelementer	7
2.1	Etablering af kontaktgrundlag	7
2.2	Pilottest	8
2.3	Dataindsamling	8
2.4	Svarprocenter	9
2.5	Repræsentativitet	9

3	Kvalitative metodeelementer	12
3.1	Interviews	12

1 Indledning

Stærkere læringsfællesskaber (SLF) er et udviklingsarbejde i Aarhus Kommune, som støttes af A. P. Møller Fonden. Med SLF ønsker Børn og Unge, Aarhus Kommune, at fortsætte og videreudvikle arbejdet med Professionelle læringsfællesskaber – som drivkraft for elevernes læring og trivsel (PLF 1) til hele organisationen i et 0-18-årsperspektiv. Formålet er at skabe en kulturforandring, som understøtter udviklingen af en stærk professionel kapital i hele Børn og Unge.

A. P. Møller Fonden har bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at evaluere Stærkere læringsfællesskaber (herfra benævnt SLF) i Aarhus kommune. Evalueringen gennemføres i fem faser. Dette metodeappendiks beskriver datakilder og metoder ifm. Evalueringens femte fase i 2024.

Stærkere læringsfællesskaber

SLF formål er at skabe en kulturforandring, som understøtter udviklingen af en stærk professionel kapital i hele Børn og Unge. SLF er organiseret ud fra en helhedstænkning (whole-system-approach), som betyder, at alle niveauer skal arbejde læringsorienteret ud fra en sammenhængende værdi-, lærings- og styringskæde. Kernen i arbejdet med SLF er elementer som data, feedback og cirkulære læreprocesser. Forvaltningsniveauet, skoleledelserne, ressourcepersoner, det pædagogiske personale (lærere og pædagoger) skal således alle arbejde med disse elementer med henblik på at lede og understøtte børn og unges læring, udvikling og trivsel bedst muligt.

Formålet med SLF skal realiseres gennem en række delindsatser, som er målrettet de forskellige organisatoriske niveauer. Centralt i SLF står delindsatserne målrettet det pædagogiske personale, herunder tiltagende vedr. etableringen af udviklingslaboratorier, workshops og teammøder i læringsfællesskabet med deltagelse af såkaldte læringspartnere. Læringspartnere er en nogle konsulenter, der ansættes med henblik på at understøtte den lokale kapacitetsopbygning. De to sidst nævnte delindsatser udgør selve kompetenceudviklingen på medarbejderniveau, som således tager udgangspunkt i teamsamarbejdet, hvor undervisningen kontinuerligt skal analyseres og kvalificeres yderligere med afsæt i data.

Ud over de ovennævnte delindsatser for det pædagogiske personale er der delindsatser målrettet bl.a. forvaltningsledelsen, skoleledelsen og skolernes ressourcepersoner. Disse delindsatser er tæt forbundet med den udvikling, der ønskes hos det pædagogiske personale. De organisatoriske niveauer er med andre ord tænkt sammen i den forstand, at eksempelvis kompetenceudviklingen af ressourcepersonerne danner grundlag for ressourcepersonernes arbejde med at understøtte udviklingen af de stærkere læringsfællesskaber blandt det pædagogiske personale. Tilsvarende skal kompetenceudviklingen af skolelederne understøtte skoleledernes facilitering og rammesætning af ressourcepersonernes arbejde og den kulturelle udviklingsproces i det hele taget.

De kontekstuelle forhold er således tænkt ind som en del af det samlede arbejde med SLF. Hvordan de forskellige delindsatser konkret skal være med til at styrke udviklingen af stærkere læringsfællesskaber og i sidste ende elevernes læring, udvikling og trivsel er visualiseret i en indsats teori for SLF, som er udviklet af EVA i samarbejde med bl.a. den kommunale projektledelse i forbindelse med opstarten af evalueringen. Udviklingen af indsats teorien indgår som en del af indeværende tilbud.

1.1 Evalueringens formål

Evalueringen af SLF har et dobbelt formål, idet der både er fokus på implementeringen af SLF i forvaltningen og på skolerne (proces), og på de konkrete forandringer der ønskes med hensyn til den professionelle praksis og i sidste ende på elevniveau (resultater). Evalueringen belyser dermed de processuelle muligheder og udfordringer, der er forbundet med implementeringen af SLF, hvilket kan anvendes formativt af Aarhus Kommune og skolerne, samtidig med at den giver et summativt overblik over de endelige resultater af SLF.

Samlet set besvarer evalueringen følgende evalueringsspørgsmål, som altså forholder sig til både de processuelle forhold og de endelige resultater af SLF:

1. I hvilket omfang er indsatserne i SLF gennemført som planlagt?
2. Hvilken udvikling ses med hensyn til den pædagogiske praksis?
3. Hvilken udvikling opleves med hensyn til elevernes læring og trivsel?
4. Hvad betyder de kontekstuelle forhold for gennemførelsen af indsatserne og udviklingen af den pædagogiske praksis?
5. Hvordan arbejdes der med forankringen af SLF, og hvad skal kommunen være opmærksom på fremadrettet?

1.2 Evalueringens design

Evalueringen er designet af EVA som en virkningsevaluering af SLF. Virkningsevaluering handler om at identificere, hvad der virker, for hvem og under hvilke omstændigheder. I virkningsevaluering interesserer man sig både for resultatet af en given indsats og for selve processen, som forklarer, hvorfor en indsats virker eller ej. Med det dobbelte fokus på proces og resultater adskiller virkningsevaluering sig fra andre tilgange som fx procesevaluering eller målopfyldelsesevaluering. EVA har valgt virkningsevaluering som den metodiske tilgang, da formålet med evalueringen af SLF netop er at belyse såvel implementeringsprocessen som de endelige resultater. Herunder opridses evalueringens fem faser.

Evalueringens fem faser

- **Fase 1:** Indsatsteori-workshop og baselinemåling
- **Fase 2:** Midtvejsevaluering
- **Fase 3:** Kvalitativt nedslag med fokus på konkrete muligheder i SLF. Erfaringsudveksling og udvikling af inspirationsmateriale gennem hhv. praksisfortællinger og illustrative cases fra skoler, som er godt i gang med SLF og har overkommet indledende udfordringer
- **Fase 4:** Kvalitativt nedslag med fokus på at overkomme lokale udfordringer i SLF. Arbejde med implementeringsudfordringer gennem reflekterende teams
- **Fase 5:** Slutevaluering

1.3 Evalueringens femte fase

Evalueringens femte fase bygger på data fra både spørgeskemaundersøgelser og kvalitative interviews, som giver indblik i resultaterne af arbejdet med SLF samt den fortsatte implementering og forankring af de forskellige delindsatser. Der er udsendt spørgeskemaer til hhv. skoleledelser, pædagogisk personale og elever gennemført, og der er blevet gennemført besøg på fire udvalgte skoler (en i hver af de deltagende kommuner), hvor der gennemført interview med ledelse, pionerer, kolleger og elever. I det følgende beskrives først den kvantitative dataindsamling og derefter den kvalitative dataindsamling.

2 Kvantitative metodeelementer

Dette kapitel vedrører gennemførslen af en spørgeskemaundersøgelse om indsatsen Stærkere Læringsfællesskaber. Spørgeskemaundersøgelsen omfatter en elevundersøgelse, en undersøgelse blandt skolernes pædagogiske personale samt en undersøgelse blandt medlemmer af skolernes ledelse.

Kapitlet beskriver, hvordan spørgeskemaerne er udviklet og udsendt, undersøgelsens svarprocenter samt undersøgelsens bortfaldsanalyse.

2.1 Etablering af kontaktgrundlag

EVA har modtaget kontaktoplysninger på skolernes ledelse, pædagogiske personale samt kontaktlærere for elever i 5. og 8. klasse i Aarhus kommune. Disse oplysninger udgør undersøgelsens **udsendelsesgrundlag**.

Der har EVA udsendt to typer af invitationer til besvarelse af spørgeskemaerne:

- **Udsendelse af invitationer til spørgeskema til pædagogisk personale og ledere**

Spørgeskemaet er udsendt til 203 ledere, 2298 lærere og 1280 pædagoger i Aarhus kommune.

- **Udsendelse af invitation til spørgeskema til elever**

Spørgeskemaet til elever er udsendt til skolernes kontaktlærere, som har haft til opgave at facilitere besvarelse af spørgeskemaet i klasserne. I invitationen til kontaktlærerne medfulgte et link og en QR-kode, som kontaktlærerne kunne dele med eleverne. Spørgeskemaet er udsendt til 236 kontaktlærere for 5. eller 8. klasse på 45 skoler i Aarhus kommune.

Skolerne i Elev og Hårup er to selvstændige skoler med fælles ledelse og skolebestyrelse. Kontaktoplysningerne for lærere, pædagoger og ledere er indsendt under "Hårup-Elev Skole", mens kontaktpersonerne for de enkelte klasser er indsendt separat for de to skoler. Det betyder at opgørelserne for lærere, pædagoger og ledere består tager udgangspunkt i 44 skoler, mens opgørelserne for elever udgøres af 45 skoler.

2.2 Pilottest

Forud for dataindsamlingens påbegyndelse har Epinion gennemført pilottests af spørgeskemaerne til ledere og det pædagogiske personale. Pilottesten blev gennemført af to skoleledere, to lærere og to pædagoger. Spørgeskemalinks blev fremsendt til deltagerne i et format, hvor det var muligt at kommentere på spørgsmålene løbende. De seks pilotdeltagere deltog efterfølgende i et kvalitativt interview vedrørende deres oplevelse af spørgeskemaet. Forud for interviewene havde EVA fremsendt nogle generelle og spørgsmålsspecifikke fokuspunkter, som interviewet skulle afdække. Hvis deltagerne havde kommentarer til spørgeskemaet, blev disse også afdækket i interviewet. Efter pilottesten blev der indført nogle småjusteringer spørgeskemaet på baggrund af pilotdeltagernes feedback.

Spørgeskemaet til elever blev ikke pilottestet, da dette spørgeskema allerede var blevet pilottestet i forbindelse med runde 1 af spørgeskemaundersøgelsen i 2019.

2.3 Dataindsamling

Dataindsamlingen for alle tre spørgeskemaer er gennemført i perioden fra d. 5. april til og med d. 30. maj 2024.

Alle ledere, lærere, pædagoger og kontaktlærere modtog indledningsvist en e-mailinvitation til undersøgelsen. Herefter er der udsendt e-mailpåmindelser til de tre målgrupper samt en opfordring til skoleledere om at påminde det pædagogiske personale og kontaktlærerne om at besvare spørgeskemaet. Endvidere har forvaltningen i Aarhus kommune rakt ud til konkrete skoler for at opfordre til at deltage i undersøgelsen.

Tidspunkter for udsendelse af e-mailinvitationer og påmindelser fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 2.1
Tidspunkt for dataindsamlingens aktiviteter

Aktivitet	Dato (2024)
E-mailinvitation til ledere, pædagogisk personale og kontaktlærere	5. april
Første e-mailpåmindelse til ledere, pædagogisk personale og kontaktlærere	15. april
Forvaltningen i Aarhus Kommune udsender påmindelser	18. april
Anden e-mailpåmindelse ledere, pædagogisk personale og kontaktlærere	24. april
Opfordring til skoleledere	25. april
Tredje e-mailpåmindelse ledere, pædagogisk personale og kontaktlærere	6. maj

2.4 Svarprocenter

Spørgeskemaet til ledere, pædagogisk personale og elever er blevet udsendt til i alt 45 forskellige skoler. I Tabel 2.2 præsenteres undersøgelsens samlede svarprocent på individniveau.

Tabel 2.2
Svarprocenter

Målgruppe	Antal i samplet	Antal fulde besvarelser	Samlet svarprocent
Elever	5234	2237	43%
Lærere*	2298	726	32%
Pædagoger*	1280	295	23%
Ledere	203	120	59%

Note: Kun respondenter, der har svaret på alle spørgsmål tæller med i det endelige datagrundlag.

* Svarprocenten for pædagogisk personale (lærere og pædagoger) er beregnet p.b.a. den stilling der er indrettet i kon-taktgrundlaget, og varierer en smule fra den selvrapporterede stilling i spørgeskemaet.

2.5 Repræsentativitet

I tabellen nedenfor afdækkes repræsentativiteten af data for de deltagende institutioner. Dette gøres ved at sammenholde svar- og populationsfordelinger. Afvigelsen mellem disse vises i procent-point.

Repræsentativiteten undersøges i forhold til følgende parametre. Oplysningerne er udtrukket fra uddannelsesstatistik.dk:

- Skolestørrelse
- Skolens karaktergennemsnit ved afgangseksamen

Repræsentativiteten for elevundersøgelsen præsenteres i Tabel 2.3, mens repræsentativiteten for ledere præsenteres i Tabel 2.4. Der gennemføres ikke analyser af repræsentativiteten af det pædagogiske personale, da alle skoler er repræsenteret i denne undersøgelses datagrundlag.

Tabel 2.3
Repræsentativitet på skoleniveau for elevundersøgelsen

		Population		Datagrundlag		Forskel*
		Antal	Andel	Antal	Andel	
Skolestørrelse	Op til 500 elever	12	27%	11	29%	2%
	Mellem 500-700 elever	16	36%	13	34%	-1%
	Mere end 700 elever	17	38%	14	37%	-1%

		Population		Datagrundlag		Forskel*
		Antal	Andel	Antal	Andel	
Karakter-gennemsnit	Under 7,4	20	44%	17	45%	-1%
	Over 7,4	24	53%	20	53%	0%
	Har ikke overbygning**	1	2%	1	3%	1%
Total		45	100%	38	100%	

Note: En skole tælles som deltagende, hvis der er minimum én besvarelse fra den pågældende skole.

* Ingen forskelle er signifikante.

** Elev Skole har kun elever til og med 5. årgang. På 6. årgang samles eleverne fra Hårup og Elev Skole på Hårup Skole.

Af Tabel 2.3 fremgår analysen af elevundersøgelsens repræsentativitet på skoleniveau. I tabellen sammenholdes andelen af institutioner i populationen med andelen af institutioner, der har deltaget i undersøgelsen.

Repræsentativitet på baggrund af institutionsstørrelse:

De 38 skoler, der har deltaget i elevundersøgelsen, afspejler i høj grad populationen med hensyn til skolestørrelse, idet der er en maksimal afvigelse på 2 procentpoint.

Repræsentativitet på baggrund af karaktergennemsnit:

Rettes fokus mod skolernes karaktergennemsnit afspejler de deltagende skoler i elevundersøgelsen også i meget høj grad populationen med en maksimal afvigelse på +1 procentpoint.

Tabel 2.4

Repræsentativitet for undersøgelsen blandt ledere

		Population**		Datagrundlag		Forskel*
		Antal	Andel	Antal	Andel	
Skolestørrelse	Op til 500 elever	12	27%	11	26%	-1%
	Mellem 501-700 elever	16	36%	16	37%	2%
	Mere end 700 elever	17	38%	16	37%	-1%
Karakter-gennemsnit	Under 7,4	20	44%	20	47%	2%
	Over 7,4	24	53%	23	53%	0%
Total		44	100%	43	100%	

Note: En skole tælles som deltagende, hvis der er minimum én besvarelse fra den pågældende skole.

* Ingen forskelle er signifikante.

** Elev Skole og Hårup skole er slået sammen i opgørelsen af populationsfordelingerne. Begge skoler har under 500 elever, men Elev Skole har kun elever til og med 5. årgang, så karaktergennemsnittet dækker kun over for Hårup Skole.

Af Tabel 2.4 fremgår analysen af lederundersøgelsens repræsentativitet. I tabellen sammenholdes populationsfordelingerne med de skoler, der i undersøgelsen har minimum én besvarelse.

Repræsentativitet på baggrund af institutionsstørrelse:

De 43 skoler, der har én eller flere ledere, som besvaret spørgeskemaet, afspejler i høj grad populationen med hensyn til skolestørrelse. Der er en maksimal afvigelse på 2 procentpoint, mellem population og datagrundlag.

Repræsentativitet på baggrund af karaktergennemsnit:

Hvad angår skolernes karaktergennemsnit, afspejler de deltagende skoler i lederundersøgelsen også i meget høj grad populationen med en lige så lille afvigelse på ± 2 procentpoint.

På baggrund af repræsentationsanalyserne og det faktum, at alle skoler har en eller flere deltagende i undersøgelsen for det pædagogiske personale, kan det konkluderes, at datagrundlaget for alle tre spørgeskemaundersøgelser i meget høj grad afspejler populationen.

3 Kvalitative metodeelementer

Dette kapitel vedrører gennemførelse af kvalitative interviews på de udvalgte skoler i Aarhus Kommune. Kapitlet beskriver, hvordan de kvalitative interviews er blevet gennemført og efterfølgende er blevet kodet og analyseret.

3.1 Interviews

Der er gennemført i alt 19 kvalitative interviews fordelt på hhv. forvaltningsniveau og skoleniveau. Alle interviews er gennemført i foråret 2024.

På skoleniveau er de kvalitative interviews blevet gennemført i forbindelse med besøg på fem udvalgte skoler i kommunen. Skolerne er blevet udvalgt blandt kommunens 48 folkeskoler i samarbejde med Aarhus Kommune og A.P. Møller Fonden. På hver skole er der foretaget tre interviews: et gruppeinterview med skoleledelsen, et gruppeinterview med de resursepersoner, der har haft til formål at understøtte implementeringen af SLF på skolen, og et gruppeinterview med ca. fem pædagogiske medarbejdere (lærere og pædagoger).

På forvaltningsniveau er interviewene foretaget på hhv. forvaltningsledelse og læringspartnere samt udvalgte chefer for Børn og Unge i Aarhus Kommune.

Tabel 3.1 giver et overblik over de gennemførte interviews.

Tabel 3.1
Kvalitative interviews i slutevalueringen

Målgruppe	Interviewets form	Formål med interviewet	Antal gennemførte interview (og antal deltagere)
Skoleledere	Gruppeinterview på skole	At belyse skolelederens erfaringer og oplevelse af muligheder og udfordringer i forbindelse med den lokale opgave i at implementere og forankre stærkere læringsfællesskaber.	5 (18)
Resursepersoner	Gruppeinterview på skole	At belyse resursepersonernes erfaringer og oplevelse af deres rolle ift. den lokale opgave i at understøtte implementeringen af stærkere læringsfællesskaber.	5 (17)

Målgruppe	Interviewets form	Formål med interviewet	Antal gennemførte interview (og antal deltagere)
Pædagogisk personale (lærere og pædagoger)	Gruppeinterview på skole	At belyse det pædagogiske personales erfaringer og oplevelse af indsatsens virkning på den pædagogiske praksis.	5 (17)
Forvaltningsledelse	Virtuelt gruppeinterview	At give baggrundsviden om og status for indsatsens udvikling, implementering og forankring i kommunen.	1 (2)
Læringspartnere	Virtuelt gruppeinterview	At belyse læringspartnernes rolle ift. at understøtte implementering og forankring af indsatsen.	2 (4)
B&U-chefer, Aarhus Kommune	Virtuelt gruppeinterview	At give baggrundsviden om og status for indsatsens udvikling, implementering og forankring i kommunen.	1 (2)

3.1.1 Udvælgelse af skoler

Et centralt element i den kvalitative dataindsamling har altså bestået af besøg på udvalgte skoler. Der er gennemført i alt besøg på fem skoler. De udvalgte skoler er udvalgt i samarbejde med den kommunale projektledelse på baggrund af kriterier opstillet af EVA. I udvælgelsen har der været lagt vægt på, at skolerne samlet set repræsenterer en variation i forhold til skolestørrelse, engagement i forhold til indsatsen samt deres erfaringer med udviklingen af indsatsen.

3.1.2 Gruppeinterviews med skoleledere

Der er gennemført gruppeinterviews med ledelsesrepræsentanter fra hver af de udvalgte skoler. Skoleledelsesinterviewene har sat fokus på skoleledernes erfaringer og oplevelser af muligheder og udfordringer i forbindelse med den lokale opgave med at implementere og forankre de stærkere læringsfællesskaber. Der er også blevet talt om, hvilke overvejelser skolelederne gør sig om det aktuelle og fremadrettede arbejde med stærkere læringsfællesskaber, og hvordan de indtil nu har udviklet deres praksis i forhold til indsatsen. Interviewene er blevet gennemført på skolerne og optaget på en medbragt diktafon. Hvert interview varede én til halvanden time. Der er efterfølgende blevet udarbejdet udførlige referater af hvert enkelt interview.

3.1.3 Gruppeinterviews med resursepersoner

Der er gennemført gruppeinterviews med resursepersoner fra hver af de udvalgte skoler. Interviewene er blevet gennemført separat fra skoleledelsesinterviewene. Dette er blevet gjort, fordi de to parter potentielt forskellige perspektiver på understøttelse og implementering af indsatsen kan være vanskelige at få belyst i ét samlet interview grundet den hierarkiske relation.

Gruppeinterviewene med resursepersoner har sat fokus på deres oplevelser af muligheder og udfordringer i forbindelse med deres rolle som resursepersoner på skolen, herunder deres samarbejde med skolens ledelse. Interviewene er blevet gennemført fysisk i forbindelse med besøg på skolerne. Hvert interview varede én til halvanden time. Der er efterfølgende blevet udarbejdet udførlige referater af hvert enkelt interview.

3.1.4 Gruppeinterview med pædagogisk personale

Der er gennemført gruppeinterview med pædagogisk personale (lærere og pædagoger) på hver af de udvalgte skoler. Gruppeinterviewene har sat fokus på de pædagogiske medarbejderes oplevelse af indsatsens virkning på den pædagogiske praksis, herunder hvordan de har arbejdet med indsatsens forskellige delindsatser lokalt på skolerne. Det skoleledelserne på de deltagende skoler, som har peget det pædagogiske personale ud.

Gruppeinterviewene er blevet gennemført fysisk i forbindelse med besøg på skolerne. Hvert interview varede én til halvanden time. Der er efterfølgende blevet udarbejdet udførlige referater af hvert enkelt interview.

3.1.5 Gruppeinterviews med læringspartnere

Der er gennemført to gruppeinterviews med læringspartnere. Interviewene har sat fokus på læringspartnernes perspektiv på af indsatsen, herunder deres rolle ift. at understøtte implementering og forankring af indsatsen lokalt ude på skolerne. Hvert interview er blevet gennemført virtuelt over Skype og optaget. Hvert interview varede ca. én time. Der er efterfølgende blevet udarbejdet udførlige referater af hvert enkelt interview.

3.1.6 Gruppeinterviews med forvaltningsledelse og B&U-chefer i Aarhus kommune

Der er gennemført gruppeinterviews med hhv. forvaltningsledelse og B&U-chefer i Aarhus Kommune. Interviewene med forvaltningsledelse og B&U-chefer har sat fokus på baggrunden og rammesætning af indsatsen, herunder hvilke overvejelser de nu gør sig om det aktuelle og fremadrettede arbejde med stærkere læringsfællesskaber. Hvert interview er blevet gennemført virtuelt over Skype og optaget, hvert interview varede ca. én time. Der er efterfølgende blevet udarbejdet udførlige referater af interviewene.

Evaluering af Stærkere Læringsfællesskaber

© 2024 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7182-778-1

Danmarks Evalueringsinstitut

– analyser, redskaber og udvikling, der styrker uddannelser og dagtilbud.

Danmarks
Evalueringsinstitut

+45 35 55 01 01
eva@eva.dk
www.eva.dk